

STORTINGET

Innst. 85 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 18 (2017–2018)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2017

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Sametingets årsmelding 2017 ble vedtatt av Sametingets plenum 8. mars 2018. I meldingen til Stortinget kommenterer regjeringen utvalgte saker fra årsmeldingen.

1.2 Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål

Det vises i meldingen til at Sametinget er regjeringens fremste premissleverandør og dialogpartner i samepolitikken. I forrige stortingsperiode kom regjeringen og Sametinget et godt stykke på vei i flere viktige samepolitiske saker.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil følge opp rapporten NOU 2016:18 Hjertespråket sammen med Sametinget.

I skolene og barnehagene er det et særlig stort behov for flere som kan undervise i og på samisk. Regjeringen har i 2017 innført tiltak for å møte denne utfordringen.

I revidert nasjonalbudsjett for 2017 ble tilskuddet til samisk barnehagetilbud økt med 5 mill. kroner. Styrkingen ble videreført i 2018. Regjeringen har i tillegg gitt midler til tiltak for å øke rekruttering av lærere som kan undervise i samisk.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil fortsette arbeidet med å følge opp samerettsutvalgets rapport NOU 2007:13 Den nye sameretten, og prioritere lovfesting av konsultasjoner først i perioden.

Regjeringen og Sametinget har blitt enige om at det fra 2019 etableres en ny budsjettmodell for Sametinget, hvor de årlige overføringene i utgangspunktet samles under én budsjettpost på statsbudsjettet. Fra 2019 vil regjeringen legge fram en framoverskuende melding til Stortinget om samiske forhold hver vår. Meldingen skal gi en kortfattet situasjonsbeskrivelse. Den skal omtale utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen kan videre redegjøre for regjeringens mål i samepolitikken og hva den anser som de viktigste utfordringene framover. Sametingets vurderinger skal komme klart fram.

Norge, Sverige og Finland avsluttet forhandlingene om en nordisk samekonvensjon i 2016. Den framforhandlede konvensjonsteksten ble vedtatt av lederne for forhandlingsdelegasjonene i januar 2017. Konvensjonen gir et felles rettslig rammeverk for Norge, Sverige og Finland som er tilpasset en samisk-nordisk kontekst. Samisk parlamentarisk råd behandlet i desember 2017 oppfølgingen av konvensjonsteksten og fattet i den forbindelse vedtak om at de ønsker å foreta enkelte endringer i teksten. Norge har foreløpig ikke tatt stilling til om det er aktuelt å reforhandle utkastet til konvensjonstekst.

Stortinget vedtok 20. juni 2017 å opprette en kommisjon som skal se på fornorskingspolitikken som ble ført overfor det samiske og det kvenske folk. Regjeringen er enig i at det er behov for mer kunnskap og åpenhet om fornorskingspolitikken og konsekvensene av

den. Samtidig legger regjeringen vekt på å følge opp pågående samepolitiske prosesser.

1.2.1 Om Sametinget

Det pekes i meldingen på at Sametinget gradvis har fått økt innflytelse i saker som angår samene.

Staten har plikt til å konsultere Sametinget med mål om å oppnå enighet i saker hvor myndighetene overveier tiltak eller lovgivning som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Alle departementer har ansvar for å følge opp den statlige politikken overfor samene innenfor egen sektor. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvaret for samordning.

I 2017 disponerte Sametinget totalt 465,7 mill. kroner. Sametingets virkemiddelregnskap viser at Sametinget fordelte totalt 300,1 mill. kroner i tilskudd til ulike formål.

Sametingets driftsutgifter var 159,9 mill. kroner i 2017 (36,3 mill. kroner til den politiske driften, 123,6 mill. kroner til administrative utgifter). I Sametingets administrasjon var det 142 årsverk per 31. desember 2017.

Sametingets årsregnskap for 2017 viser en positiv balanse på 5,6 mill. kroner.

I 2017 mottok Sametinget tildelinger over Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementets budsjetter.

Sametinget forvaltet også tilleggsbevilgninger og tilskudd på til sammen 11,8 mill. kroner i 2017.

Sametinget forvaltet også midler fra Troms, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Nordland fylkeskommuner og Trondheim kommune til arbeidet med Tråante 2017 – 100-årsmarkeringen av samenes første landsmøte – og Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressursenter.

1.2.2 Samiske språk

Det vises i meldingen til at Sametinget i 2017 fordelte totalt 82,5 mill. kroner til ulike språktiltak. Midlene er blant annet fordelt til kommuner og fylkeskommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, de samiske språksentrene og Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressursenter. Midlene har også gått til Sametingets tilskuddsordning for språkprosjekter og en søkerbasert ordning med stipend til elever med samisk i videregående skole.

Regjeringen har sikret den norske delen av finansieringen av Sámi Giellagáldu ved å øke Sametingets budsjett med 2 mill. kroner i statsbudsjettet fra 2015. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil drøfte spørsmålet om videre finansiering av Sámi Giellagáldu med sametingene og de ansvarlige departementene i Sverige og Finland.

Rapporten NOU 2016:18 Hjertespråket var på bred offentlig høring fram til mars 2017. Departementene og Sametinget har nå startet arbeidet med å vurdere utvalgets forslag. Sametinget vil bli konsultert.

Som en oppfølging av NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd, har regjeringen satt i gang arbeid med en lov om tolking i offentlig sektor.

Etter folkeregisterloven kan opplysninger om samiske språk registreres i folkeregisteret. Bestemmelsen er fulgt opp i folkeregisterforskriften.

1.2.3 Samisk kultur og kulturminner

Den delen av Kulturdepartementets bevilgning som går direkte til Sametinget, har som formål å bidra til Sametingets arbeid med å nå sine hovedmål på kunst- og kulturområdet. I 2017 utgjorde tildelingen 81,9 mill. kroner.

I 2017 tildelte Sametinget 125,8 mill. kroner til ulike kulturformål.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil ferdigstille Saemien Sijte – sørsamisk museum og kultursenter på Snåsa. Statsbygg har på oppdrag fra Kulturdepartementet i 2017 ferdigstilt et nytt, redusert forprosjekt for et nybygg for Saemien Sijte.

I 2017 ferdigstilte Statsbygg en mulighetsstudie som drøfter ulike alternative løsninger for å skaffe gode lokaler for Det Samiske Nasjonalteatret Beavváš i Kautokeino, på oppdrag fra Sametinget. I 2017 gav Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet Statsbygg i oppdrag å utarbeide et konseptvalgsnotat som omfatter både Beavváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole.

I 2017 innledet Kulturdepartementet og Sametinget samtaler i forbindelse med arbeidet med regjeringens nye kulturmelding.

Tråante 2017 ble markert gjennom en stor jubileumsuke i Trondheim rundt 6. februar og markeringer i hele Sápmi gjennom året. Tråante 2017-prosjektet var et samarbeid mellom Sametinget, Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner og Trondheim kommune. Prosjektene har vært finansiert av disse aktørene og mottok også en tilleggsbevilgning på 1 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og 3 mill. kroner fra Kulturdepartementet i 2016.

Sametinget har forvaltningsansvar for samiske kulturminner. I 2017 ble det bevilget 3,5 mill. kroner til samisk kulturminnearbeid over Klima- og miljødepartementets budsjett. I forbindelse med regionreformen, og ny forskrift til kulturminneloven, vil Klima- og miljødepartementet vurdere å overføre myndighet til Sametinget på kulturminnefeltet, tilsvarende som for de nye regionene.

Riksantikvaren gjennomførte i 2012–2017 et prosjekt med identifisering og registrering av alle automa-

tisk fredete samiske bygninger. Sametinget har vært prosjektleder. Sametinget har fått ytterligere midler fra Riksantikvaren til å oppsummere og ferdigstille resultatene fra bygningsregistreringsprosjektet i 2018.

Klima- og miljødepartementet og Sametinget var enige om at den flytende 100-årsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner kan bli en utfordring i nær framtid. Departementet har lagt fram forslag til en lovendring i kulturminneloven med sikte på å etablere et fast fredningstidspunkt.

1.2.4 *Næringsutvikling, miljø og areal*

Det vises i meldingen til at Sametinget gjennom sine virkemiddelordninger bidrar til vekst og utvikling, blant annet innen primærnæringene, kulturnæringene og samisk reiseliv. I 2017 tildelte Sametinget totalt 32,8 mill. kroner til ulike næringsformål.

Landbruks- og matdepartementet fremmet våren 2017 stortingsmelding 32 (Meld. St. 32 (2016–2017)) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter.

Spørsmålet om en helhetlig gjennomgang av reindrifftslovgivningen, som Sametinget løfter i sin årsmelding for 2017, ble drøftet under konsultasjonene om reindrifftsmeldingen. Landbruks- og matdepartementets holdning har vært at det ikke er aktuelt med en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil arbeide for å få på plass en norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Et framforhandlet forslag har siden 2009 vært gjenstand for drøfting mellom landene. Sommeren 2017 meddelte Sverige at de ikke kunne ratifisere konvensjonsforslaget i sin nåværende form, og at forhandlinger burde gjenopptas. Nye forhandlinger er avvist fra norsk side. Det er likevel fortsatt kontakt.

Nussir ASA søkte Direktoratet for mineralforvaltning om driftskonsesjon 6. mai 2016 for Repparfjord kobberforekomst i Kvalsund kommune i Finnmark. En eventuell gruve vil berøre reindriften i området. Etter at Sametinget i høringsrunden gikk imot at søknad om driftskonsesjon skal godkjennes, ble saken oversendt Nærings- og fiskeridepartementet for behandling. Det ble gjennomført befaring og konsultasjon med de to berørte reinbeitedistriktene i mai 2018. Videre har Finnmarkseiendommen som grunneier oversendt saken til Kongen v/Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Sametinget og Nærings- og fiskeridepartementet ble i 2013 enige om retningslinjer for konsultasjoner i fiskerisaker og er enige om å drøfte syklusen for faste konsultasjoner rundt løpende reguleringsbeslutninger.

Nærings- og fiskeridepartementet konsulterer gjerne Sametinget om havbruk når saken dreier seg om, faller innenfor rammen av konsultasjonsavtalen.

I Sametingets årsrapport 2017 framgår det at Sametinget har foreslått å si opp konsultasjonsavtalen de har

med Norges vassdrags- og energidirektorat. Olje- og energidepartementet viser til at plikten til å konsultere gjelder uavhengig av om det foreligger bilaterale avtaler organene imellom.

Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket og samtidig søke å redusere konfliktnivået. Det søkes derfor en bredest mulig aksept for forvaltningen av rovvilt.

1.2.5 *Tjenester til borgerne*

Sametinget ble i 2017 tildelt 5,5 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Tildelingen dekker Sametingets administrative utgifter ved seksjon for helse og sosial, og tilskudd til ulike prosjekter innen helse- og omsorgstjenestene.

Ifølge stortingsmelding 11 (Meld. St. 11 (2015–2016)) Nasjonal helse og sykehusplan skal Helse Nord regionale helseforetak ivareta strategisk videreutvikling av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen innenfor de rammer og prinsipper som framgår av planen. Helse Nord regionale helseforetak har invitert Sametinget til oppstart av arbeid med en strategiplan. Det er videre inngått en samarbeidsavtale som skal fremme en utvikling av spesialisthelsetjenesten som sikrer det samiske folks rett til likeverdige helsetjenester.

Sametinget har i 2017 blitt konsultert om oppdragsdokument for regionale helseforetak for 2018.

Sametinget har ved flere anledninger fremmet ønske om en egen demensplan for den samiske befolkningen. Regjeringens Demensplan 2020 er rettet inn mot alle personer med demens og deres pårørende, uavhengig av bosted, alder, kulturell eller språklig bakgrunn mv. Et av hovedprinsippene i Demensplan 2020 er imidlertid at tjenestene skal være personsentrerte.

Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester for den samiske befolkningen, Helsedirektoratet og kommunal demenskoordinator samarbeider om å tilpasse kartleggingsverktøy av demens til den samiske befolkningen. En kortversjon for Demensplan 2020 er oversatt til nordsamisk. Det pågår også et arbeid med en informasjonsfilm om demens på nordsamisk.

Barne- og likestillingsdepartementet la 31. mars 2017 fram Prop. 73 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform). I forbindelse med dette arbeidet ble det avholdt konsultasjoner med Sametinget.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet fikk i 2017 i oppdrag å utrede behovet for å etablere et kompetansemiljø innenfor samisk barnevern. Samtidig fikk de i oppdrag å utrede behovet for tiltak for å sikre samiske barns særlige rett til å ivareta sin språklige og kulturelle bakgrunn, og behovet for tiltak for økt rekruttering av samiske fosterhjem. Dette arbeidet følges opp i 2018.

Barnevernlovutvalget la fram forslag til ny barnevernlov i NOU 2016:16 Ny barnevernslov – sikring av

barnets rett til omsorg og beskyttelse. Deler av forslaget ble vedtatt gjennom Stortingets behandling av Prop. 169 L (2016–2017). Lovendringene vil kunne bidra til å ivareta samiske barns språk og kultur i barnevernet. Barne- og likestillingsdepartementet har hatt dialog med Sametinget i forbindelse med dette arbeidet.

I mars 2017 lanserte Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress en rapport om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Rapporten var et resultat av en studie initiert av Sametinget i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet.

I regjeringens opptrappingsplan om vold og overgrep (2017–2021) framholder regjeringen sin intensjon om å bidra til mer kunnskap om vold og overgrep i samiske områder, blant annet gjennom forskning.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014–2017) gikk ut i 2017. Justis- og beredskapsdepartementet vurderer nå hvordan denne planen skal følges opp. Det videre arbeidet mot vold i nære relasjoner vil inkludere tiltak rettet mot den samiske befolkningen.

Sametinget ble i 2017 tildelt 64 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett. I tillegg til Sameetingets virkemidler på kunnskapsfeltet, som summerer seg til 43,3 mill. kroner, dekker tildelingen også administrative utgifter ved Sametingets avdeling for oppvekst og utdanning. I 2017 fordelte Sametinget blant annet 15,8 mill. kroner i barnehagetilskudd, 21 mill. kroner til læremidler og 3 mill. kroner til rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning.

Som ledd i fagfornyelsen for grunnskole og videregående opplæring ble det i 2017 fastsatt ny generell del av læreplanverket (Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen). Gjennom et godt og konstruktivt samarbeid mellom Sametinget og Kunnskapsdepartementet har det lyktes å komme fram til et omforent forpliktende verdidokument som er felles for den norske og den samiske opplæringen.

I NOU 2016:18 Hjertespråket foreslås omfattende endringer i barnehageloven.

Stortinget har bedt regjeringen vurdere om det skal være en plikt å gi barnehagetilbud på samisk når det er minst ti barn i kommunen som ønsker det, også i kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, jf. Endring av Prop. 1 S (2013–2014). Kunnskapsdepartementet vil følge opp saken i forbindelse oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Det går fram av meldingen at regjeringen, i samarbeid med Sametinget, vil stimulere til ulike tiltak for å styrke arbeidet med utvikling av samiske språk. Det samarbeides om kompetanse- og rekrutteringstiltak, herunder revidert kompetansestrategi 2018–2022, som ble lagt fram høsten 2017. Stortinget har for øvrig bedt regjeringen om å utarbeide forslag til endringer i barnehageloven som sikrer at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk, og at ansatte i samis-

ke barnehager behersker samisk språk. Dette vil følges opp i departementets lovarbeid under oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver ble fastsatt 24. april 2017 og skal iverksettes fra barnehageåret 2017–2018. Kunnskapsdepartementet har hatt et konstruktivt samarbeid med Sametinget i arbeidet med rammeplanen. Det ble avholdt konsultasjon og oppnådd enighet om ny rammeplan i april 2017.

Samisk språkutvalg uttrykker i sin rapport NOU 2016:18 Hjertespråket bekymring for den lave rekrutteringen til samisk høyere utdanning, særlig samisk lærerutdanning. Rekrutteringsarbeid krever et utstrakt samarbeid mellom flere aktører. Det vises i meldingen til at det er arrangert ulike workshoper i 2017.

Regjeringen innførte i revidert nasjonalbudsjett 2017 to strakstiltak, knyttet til ettergivelse og dekning av studielån, for å øke andelen kvalifiserte lærere. Ordningene vil også kunne stimulere flere samisktalende studenter til å velge samisk lærerutdanning.

Regjeringen har i 2018 styrket satsingen på lærere i sørsamisk og lulesamisk og kvensk med til sammen 2,5 mill. kroner. Sametinget forvalter også en egen stipendordning for høyere utdanning. Målet for stipendordningen er å øke antallet barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse.

Samisk høgskole fikk i 2017 200 000 kroner til rekrutteringstiltak. Nord universitet og UiT – Norges arktiske universitet fikk i tillegg 3,25 mill. kroner til rekrutterings- og kvalifiseringstiltak i 2017. Midlene er ikke øremerket samiske studier, men begge institusjonene tilbyr samiskstudier som kan inngå i lærerutdanning.

Det ble samlet i 2016 og 2017 avholdt tre møter med Sametinget for å informere om arbeidet med stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning.

1.2.6 Konsultasjoner

Det vises i meldingen til at prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste rammeverkene for å sikre samenes folkerettslige rett til deltakelse i saker som angår dem.

Høsten 2017 arrangerte Kommunal- og moderniseringsdepartementet et seminar om konsultasjonsordningen for departementene og underliggende organer. Våren 2018 arrangerte Sametinget et tilsvarende seminar for Sametingets ansatte.

I Sametingets årsmelding for 2017 har Sametinget satt opp en egen oversikt over gjennomførte konsultasjoner.

Avtalen om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget ble inngått i mai 2005. Hovedinntrykket er at konsultasjonene går stadig bedre.

Myndighetene har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning eller administrative tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Myndighetene legger stor vekt på Sametingets vurdering av om saker vil kunne påvirke samene og samiske interesser direkte, slik at det oppstår konsultasjonsplikt.

Det pekes i meldingen på at det er viktig med god dialog med Sametinget også i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt. Flere departementer har etablert faste møtepunkter med Sametinget.

Samerettsutvalget har i NOU 2007:13 Den nye sameretten foreslått en egen lov om saksbehandling og konsultasjoner. Regjeringen har konsultert med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund om oppfølgingen av samerettsutvalgets forslag. (Regjeringen har fremmet en proposisjon for Stortinget etter at denne meldingen kom.)

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharakhani, Kjell-Idar Juvik, Stein Erik Lauvås og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til at staten Norge er etablert på territoriet til to folk, samer og nordmenn, hvor begge folkene har samme rett til og det samme kravet på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. Samene er et urfolk som folkerettslig har krav på et særlig kulturvern. Dette er nedfelt i Grunnloven § 108, hvor det heter: «Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Komiteens innstilling bygger på Sametingets årsmelding 2017 ved siden av Meld. St. 18 (2017–2018) om Sametingets virksomhet 2017.

Komiteen viser til at det ble avholdt et møte 25. oktober 2018 mellom Sametinget og kommunal- og forvaltningskomiteen i forbindelse med behandlingen av meldingen om Sametingets virksomhet 2017.

Komiteen viser til at Sametinget ble gitt en samlet bevilgning på 475,5 mill. kroner for 2017, mot 437,6 mill. kroner for 2016. Bevilgningene er fordelt på seks departementer, hvorav bevilgningene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet utgjør 64 pst.

Komiteen viser til at det har vært en prosess mellom Sametinget og departementet om å slå sammen

budsjettpostene over statsbudsjettet til Sametinget til én eller færre poster det har vært. Departementet viser i meldingen om Sametingets virksomhet 2017 til enighet mellom regjeringen og Sametinget om at det fra 2019 etableres en ny budsjettmodell for Sametinget, hvor de årlige overføringene i utgangspunktet samles under én budsjettpost på statsbudsjettet. Videre vil regjeringen hver vår legge frem en fremoverskuende melding til Stortinget om samiske forhold. Meldingen skal omtale utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen skal redegjøre for regjeringens mål med samepolitikken og de viktigste hovedutfordringene fremover.

Komiteen merket seg at Sametingets representanter i møtet 25. oktober 2018 uttrykte tilfredshet med en ny organisering av budsjettoverføringene, samt at det ble understreket et ønske om også å endre på de to postene som fortsatt ikke overføres samlet på samme post. Dette gjelder poster under Klima- og miljødepartementet og Utenriksdepartementet. Rapporteringsbyrden trekkes frem som en viktig årsak til ønsket om å forenkle ordningen ytterligere.

Komiteen viser til at jubileumsmarkeringen Tråante 2017 har vært et samarbeidsprosjekt mellom Sametinget, Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner og Trondheim kommune. Prosjektet har vært finansiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, nevnte samarbeidspartnere og Nordland fylkeskommune. Markeringen var todelt, med et hovedarrangement i forbindelse med den samiske nasjonaldagen 6. februar i Trondheim, samt med feiringer over hele det samiske bosettingsområdet med en rekke bidrag fra enkeltpersoner, organisasjoner og offentlige institusjoner. Tråante var en feiring av demokratiske verdier og bredden i samisk kultur, språk, næringer og historie i et 100-årsperspektiv.

Komiteen merker seg at Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget er i gang med oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket, som foreslår tiltak som gjelder lovendringer og endringer i dagens ordninger for å styrke situasjonen for de samiske språkene i Norge. Oppfølgingsarbeidet har medført høringsseminar og behandling i Sametingets plenum.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen vil konsultere Sametinget om eventuelle lovendringer og forslag til tiltak i sin oppfølging av NOUen.

Komiteen merker seg at Sametinget har vedtatt å gå inn for å etablere et nytt språkområde med forskjellige kommunekategorier – Dette for best å ivareta språkutfordringer i de ulike kommunene, heter det i årsmeldingen. Sametingets plenum har vedtatt å gå inn

for at en rekke instanser bør kunne ta initiativ til å få med nye kommuner i arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen er opp-tatt av å utforme et regelverk for samisk språk som er fleksibelt, og som tar høyde for at utfordringene og be-hovene til ulike kommuner og samiske språk vil kunne variere fra sted til sted.

Komiteen merker seg at den videre oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket har medført registrering av samiske språk i folkeregisteret. Komiteen har videre merket seg arbeidet med barnehageprosjektet «Sa-miske barn i nye fellesrom».

Komiteen viser til at det i revidert nasjonalbud-sjett for 2017 ble bevilget en økning på 5 mill. kroner til samiske barnehagetilbud. Dette ses i sammenheng med oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Komiteen understreker den store betydningen det videre arbeidet med å styrke samisk språk har for å verne og utvikle samisk kultur og samfunnsliv, og ser derfor på oppfølgingen av Hjertespråket som svært vik-tig i samarbeidet mellom Sametinget og norske myndigheter fremover.

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2018–2019) er foreslått en bevilgning til oppstart av bygging av Saemi-en Sijte. Det har blitt arbeidet for en oppstartsbevilg-ning til dette i svært lang tid, noe som også nevnes i års-meldingen for 2017.

Komiteen viser til at Stortinget enstemmig har vedtatt endringer i kulturminneloven som medfører at grensen for automatisk fredning av samiske kulturmin-ner settes til år 1917, hvilket er i samsvar med et forslag fra Sametinget. Saken trekkes frem i årsmeldingen som en av de to store sakene som har preget arbeidet med sa-misk kulturminnevern i 2017. Regionreform, trekkes frem som den andre prioriteringen.

Komiteen merker seg at Sametingets årsmelding påpeker at regionreformen vil berøre den samiske kul-turminneforvaltningen. Det vises til en enighet om at Sametinget får overført de samme myndigheter og for-valtningsoppgaver som de nye regionene.

Komiteen merker seg Sametingets arbeid med innholdet i den nye rammeplanen for barnehagene. Sa-metingets årsmelding uttrykker tilfredshet med prosen-sen hvor det arbeides med å styrke samiske barns rettig-heter og den samiske dimensjonen i barnehagetilbudet.

Komiteen merker seg Sametingets tilfredshet med at Stortinget vedtok å etablere en sannhets- og forsoningskommisjon i 2017. Sametinget legger til grunn at arbeidet med mandat og utførelse skal gjøres i samarbeid med Sametinget – dette for å sikre at arbei-det har legitimitet i det samiske samfunnet.

Komiteen merker seg at det i Sametingets års-melding vises til prosjektet «Bååstede», hvor over 4 000 gjenstander skal fordeles på de samiske museene. Det oppgis at i 2017 har omtrent 2/3 av gjenstandene blitt fordelt på museene. Det vises til at selve tilbakeføringen til museene kan skje tidligst fra høsten 2018, men er av-hengig av statlig finansiering.

Komiteen merker seg at Sametinget i plenum vedtok strategier for rovvilt i 2017. Det understrekes at Sametinget skal ha innflytelse over Norges rovdyrpoli-tikk og rovviltforvaltning. Sametingets årsmelding pe-ker på at det mangler erfaringsbasert kunnskap fra reindriftsnæringen i forvaltningen.

Komiteen merker seg at Sametinget påpeker be-hovet for bedre konsultasjon med regjeringen om fiske-risørsmål. For å sikre urfolksperspektivet peker Same-tinget tydelig på behovet for at det gjennomføres kon-sultasjoner med Sametinget om havbrukspolitikken, slik det i dag gjøres ved annen fiskeri- og kystforvalt-ning.

Komiteen merker seg at det av Sametingets års-melding fremgår at det i de forutgående konsultasjone-ne mellom Landbruks- og matdepartementet, Sametin-get og Norske Reindriftsamers Landsforbund ikke ble oppnådd enighet om endringene i reindriftsloven.

Komiteen viser til departementets understreking av at prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste ramme-verkene for å sikre samenes folkerettslige rett til delta-kelse i saker som angår dem. Det vises til at myndighete-ne har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning som vil kunne påvirke samiske in-teresser direkte, men det understrekes at det også er vik-tig med god dialog med Sametinget i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt.

Komiteen merker seg at det i Sametingets års-melding oppgis at konsultasjonsordningen med Norges vassdrags- og energidirektorat ikke fungerer etter inten-sjonen. Sametinget har derfor foreslått å si opp denne konsultasjonsavtalen hvis ikke konsultasjonsprosedy-rene følges som avtalt. Komiteen merker seg regjerin-gens kommentar i stortingsmeldingen, som viser til at plikten til å konsultere gjelder uavhengig av om det foreligger bilaterale avtaler organene imellom.

Komiteen viser til at regjeringen som oppfølging av NOU 2007:13 Den nye sameretten har fremlagt en proposisjon for Stortinget høsten 2018 om konsulta-sjonsplikt, jf. Prop. 116 L (2016–2017) Endringer i same-loven mv. (konsultasjoner). Komiteen behandler sa-ken i stortings-sesjonen 2018–2019 og anerkjenner be-hovet for en avklaring av hvordan konsultasjonsordnin-gen skal innrettes.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-partiet og Sosialistisk Venstreparti mener

det er viktig å sørge for gode rammevilkår for Sametinget, og viser til at deres respektive partier for 2017 hadde en økning i sitt alternative statsbudsjett for samiske formål ut over regjeringens forslag. Disse medlemmer ser behovet for at rammene for samiske formål er gode, slik at Sametinget kan ha mulighet til reelle prioriteringer for å styrke samisk språk og kultur, næringsliv og samfunnsliv. Disse medlemmer er bekymret for at Sametinget ikke får gode nok rammevilkår av dagens regjering slik at målsettingene for å ivareta språk, kultur og næringsutvikling ikke kan følges opp slik som nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser derfor også til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019, hvor Sametinget/samiske formål styrkes med 88 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Disse medlemmer mener en slik styrking for 2019 er nødvendig for at Sametinget skal kunne følge opp viktige satsinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener en slik styrking av budsjettet for Sametinget som nevnt vil bidra til å utvikle samiske læremidler, gi økt kvalitet i samisk undervisning, styrke kultursatsingen og sette Sametinget i stand til bedre å kunne ivareta sine oppgaver.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at ivaretagelse og utvikling av samisk språk, historie og kultur er svært viktig, og flertallet vil legge til rette for dette, blant annet gjennom oppfølging av Hjertespråket. Flertallet viser til at flere samer enn tidligere anerkjenner sin samiske identitet og historie, og at flere kommuner nå ønsker å tilslutte seg samiske språk- og utviklingsområder.

Flertallet er tilfreds med at det i Prop. 1 S (2018–2019) er foreslått bevilgninger til nytt bygg for Saemien Sijte. Det har vært arbeidet for en oppstartsbevilgning til dette i svært lang tid. Flertallet understreker senterets betydning for bevaring, forskning og formidling av sørsamisk kultur. Flertallet ber regjeringen følge opp bevilgningene i 2020 (og 2021) for å sikre ferdigstillelse i 2021.

Flertallet merker seg de positive tilbakemeldingene fra Sametinget om samlingen av bevilgningene til samiske formål på færre budsjettposter, med én hovedpost bevilget over Kommunal- og moderniseringsdepartementets kapitler.

Flertallet viser til vedtak i Stortingets behandling av Dokument 8:73 S (2016–2017), hvor det heter:

«Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket om å ha en særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk, kultur og næring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med konkrete forslag til oppfølging av dette.»

Flertallet viser til at mange samiske kommuner er distriktkommuner med manglende tilgang til digitale tjenester. Undervisningsmaterieell og tilrettelegging for digitalisering av samiske læremidler bør på dagsordenen, og de respektive partiers satsing på den digitale allemannsretten er høyaktuell også i de samiske områder. Flertallet mener det bør være en selvfølge at samer kan ta i bruk teknologitjenester på sitt eget språk.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til publikasjonen «Samiske tall forteller 11», samisk statistikk 2018, hvor det går frem at andelen reineiere som er negativt berørt av fredet rovvilt, er 100 pst. Det oppgis at de fleste reineiere må tåle både økonomiske tap, merarbeid og stress på grunn av trusler og angrep fra rovvilt. I sørområdet er rovvilt det inngrepet som er desidert mest belastende for reindriften.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til merknader og forslag i budsjettinnstillinger og Representantforslag 73 S (2016–2017) og Innst. 334 S (2016–2017).

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 18 (2017–2018) – Sametingets virksomhet 2017 – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 29. november 2018

Karin Andersen

leder

Heidi Greni

ordfører

3. Lävdegotti räva

Lävdegotti rävaga ovddida oktasaš lävdegottdi.

Lävdegotti eai leat mudui mearkkaseamit, čujuhit diedáhussii ja räve Stuorradikki dahkat dákkár

me ará dusa :

Died. St. 18 (2017–2018) – Sameđikki 2017 doaima – čuovvu beavdegiŋi.

Oslo, gielda- ja haldadhuslävdegotti, skábmanánu 29.b. 2018

Karin Andersen

jođiheddji

Heidi Greni

sámejođiheddji

Samedikkiriin lea maiddái dehálaš ássiin mas ii leat

ráddádallanageatnegasvuohta.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Samedikkiri jáhke-

diedáhusas almmuhuvvo ahte ráddádallanortnet Norg-

ga čazádat- ja energijádirektoráhtain ii doaimma ul-

bmila mielde. Samediggii lea danne evttohan cealkiteret

dan ráddádallanšiehtadusa jus ráddádallanprosedyrat

eai čuvvojuvvo nugo siehtaduvvon. Lávdegoddi

mearkkasa ráddehusa kommentara stuorradiiggiedda-

husas, mii čujuha dasa ahte ráddádallanageatnegasvuoh-

ta gusto beroškeahtta ležzet go organain bilaterála sieh-

tađusat.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte ráddehus NAC

2007:13 Odda sámeriekti čuoovoleamis lea ovdđidan

Stuorradiiggái proposišuvna 2018 čavčča ráddádallan-

geatnegasvuoda birra, gč. Prop. 116 L (2016–2017)

Endringer i sameøven mv. (konsultasjon).

Lávdegoddi meannuda ássi stuorradiiggesešuvnnas

2018–2019 ja dohkkeha darbu čielggadit mo ráddádal-

lanortnega galga ordnejuvvor.

Lávdegotti Bargiidbellodaga ja Sosa-

listtalaš Gurutbellodaga miellahatut oavvil-

dit leat dehálašastan fuolahit buriid rámmaeavttuid

Samediggái, ja čujuhit iežasat bellodagaid 2017 moissa-

evttolaš stáhtabusehntii mas lasihedje juolludeami sámi

ulbmiiiiiidda eanet go ráddehusa evttohus. Dáid miel-

lahtuid mielas leat buorit rámmat sámi ulbmiiiiiidda

dehálašastan, vai Samedikkiris galga leat vejolašvuoh-

dahkat duohra vuoruhemiid namet sámi giela, kultuv-

ra, ealahusaid ja servodatemiid. Dat miellahatut

fuolastuvvet go Samediggii oadco doarvai buriid

rámmeavttuid dála ráddehusas, ja dalle eai beasa

čuovvohit giela, kultuvtra ja ealahusovdaneami áimma-

hussanulbmiiiiiid nu go darbbasuvvo.

Lávdegotti Bargiidbellodaga miellahatut

čujuhit danne maiddái Bargiidbellodaga 2019 moissa-

evttolaš stáhtabusehntii, mas Samedikkiri/sámi ulbmilat

namnejuvvojit 88 miil. Kruvnain eanet go ráddehusa

evttohusas. Dat miellahatut oavviidit dákkár nan-

nen 2019 várás lea darbbaslaš vai Samediggii sáhtta

čuovvohit dehálaš vuoruhemiid.

Lávdegotti Bargiidbellodaga ja Sosa-

listtalaš Gurutbellodaga miellahatut oavvil-

dit namuhuvvon buseahttanamen Samedikkiri várás

váikkuha ovdaneahntii sámi oahpponeavvuid, lohtet sa-

megei oahpahusa kvalitehta, namet kultuvuoru-

heami ja addit Samediggái buoret vejolašvuodaid

fuolahit iežas barggiid.

Lávdegotti eanetlohku, Bargiidbello-

daga, Guovddášbellodaga ja Sosialisttalaš

Gurutbellodaga miellahatut, oavviidat sámi

giela, historjja ja kultuvtra seallihhepmi ja ovdaneap-

mi lea hirpmat dehálaš, ja eanetlohku áigu láhčit dili

dasa, earret eara. Váibmogielat čuoovoleamis.

Eanetlohku čujuha dasa ahte eanet sápmelaččat go

ovdal dohkkehit iežasat sámi identitehta ja historjja, ja

ahte eanet gieldat háliidit searvat sámi giela- ja

ovdaneahntinsurggiide.

Eanetlohku lea duhtavaš go Prop. 1 S (2018–

2019) leat evttohuuvvon juolludeamiit Saemien Sijte

odda vistái. Alggahanjuolludeami ovdii lea guhka jo

bargujuvvon. Eanetlohku deatuha guovddáza

mearkkasaumi lullisámi kultuvtra seallihhepmái, dut-

kamii ja gaskkusteapmái. Eanetlohku bivda rádde-

husa čuoovohit juolludemiid 2020:s (ja 2021:s) sihkká-

rastit vistii gearvaneami 2021:s.

Eanetlohku mearkkasa Samedikkiri positiivvalas

máhcahemiide čohkket juolludemiid sámi ulbmiiiiiidda

hárvit buseahttapoasttaide, mas ovtra váldpoasttas

juolludit Gielda- ja ođasmahhtindpartemeantta ka-

pihtráliid bokte.

Eanetlohku čujuha Stuorradiikki mearrádussii go

meannudedje Dokument 8:73 S (2016–2017), mas

čuozzu:

«Stuorradiiggii bivda ráddehusa NAC 2016:18 Vai-

bmogielat čuoovoleamis giddet erenoamis fuomášumi

máttasami giilii, kultuvri ja ealahusaid, ja máhccat

Stuorradiiggái heivolaš láhkai konkrehta evttohusai-

guin mo čuoovohit dan.»

Eanetlohku čujuha dasa ahte olu sámi gieldat

leat boaittovealgieldat gos vaihor digítála bávalusat.

Oahpahusávdnasat ja sámi oahpponeavvuid digítálie-

rema láhčtin ferre digítáliejuuvvor, ja dáid bellodagaid

vuoruhhepmi digítála buohkaidriektái lea áiggejuovdi

maiddái sámi guovliuin. Eanetlogu mielas berre leat

diehttelasvuohra ahte sápmelaččat sáhttet geavahis-

gohatit teknologijjábáivalusaid iežasat giilii.

Lávdegotti Guovddášbellodaga miel-

lahatut čujuhit publikašuvnnii «Sámi logut muitalit

11», 2018 sámi statistihkkii, mas boahra ovdan ahte boa-

zodolliid lohku geaidda ráfáidáhhtton boraspiret leat

čuohčan, lea 100 proseantta. Boahra ovdan ahte eanaš

boazodolliid ferrejt gterdat sihke rudalas massimiid,

lassibarggiid ja streassa boraspiretáitagiid ja -falle-

hemiid geazil. Máttaguovllus leat boraspiret dat sisaba-

hikken mii eanemusat čuoeha boazodollii.

Lávdegotti Guovddášbellodaga ja Sosa-

listtalaš Gurutbellodaga miellahatut čujuhit

muđui mearkkasehntii ja evttohusaid buseahttára-

lusain ja Airtasevttohusas 73 S (2016–2017) ja Innst. 334

S (2016–2017).

talas rätidatrtima rädja biddjo jahkai 1917, mii lea seamma go Samedikki evttohus. Ássi valdo ovdan jahkediidáhhusas okta guovtti stuorra ássiis mat leat báidnan sámi kulturmuitosodjalusa barggu 2017:s. Regiovd-naodastus lei nubbi vuoruhapmi.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Samedikki jahkediedáhhus cjuuha dasa ahte regiovnaodastus cuohca sámi kulturmuitohálddasaepmái. Cjuuhuvvo ovttaoavilvuhtii das ahte Samediggái sirdojuvvo seamma evtseválddit ja hálddasaanbarggut go odda regiovnaide.

Lávdegoddi mearkkasa Samedikki barggu mánaidgárdi odda rámmaplána sisdoalin. Samedikki jahkediedáhhusas leat duhtaváccat proseassain mas barget nannet sámi mánaid vuogiatvuodaid ja sámi dimensuvna mánaidgárdeláldagas.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Samediggái lea duhtavaš stuorradikki mearrádusain ásahit duohtavuodas ja seanaðankommissuvna 2017:s. Samediggái vuordá ahte manðahttabargu ja çadaheapmi dahkkojuvvo ovttasrádiid Samedikkiiin vai sihkkarasta barggu legitiimitehta sámi servodagas.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Samedikki jahkediedáhhusas cjuuhuvvo «Báástede»-prošektii, mas badjel 4 000 áda galget juhkkouvtot sámi museaide. Almmuhuvvo ahte 2017:s lea sullii 2/3 áðain juhkkoujvovon museaide. Cjuuhuvvo dasa ahte ies máhcaheapmi muuseaide. Cjuuhuvvo dasa ahte ies máhcaheapmi muuseaide sáhtta dáhpaðuvvat áramusat 2018 çavcca, muhtodat lea sorjavaš stáhtalaš ruhtadaemis.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Samedikki dievasçeahkkiiin mearridii boraspirsterategiijaid 2017:s. Deartuhuvvo ahte Samedikkis galgá leat váikkuhanaváldi Norgga boraspirepoliitiikkii ja boraspirehálddasaepmái. Samedikki jahkediedáhhus cjuuha dasa ahte hálddasaemis váilo boazodoalu váshuvvudot máhttu.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Samediggái cjuuhadárbi vuoridit ráddáðallamiid ráddehuvvoin guoáhtusássiin. Vai sihkkarastási eamálbompterspektiivva, de Samediggái çieigasit cjuuha dasa ahte lea darbu çadahit ráddáðallamiid Samedikkiiin mearradoallopoliitiikkas, nu go dal dahkko eara guoáhtus- ja riddohálddasaemis.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Samedikki jahkediedáhhusas boahra ovdan ahte Eanadoallo- ja biepmodepartemeantta, Samedikki ja Norgga Boazosápmeláçcaid Riikkasaarvvi ráddáðallamiin eai leat boahraan ovttaoavilvuhtii rievdatit boazodoallolága.

Lávdegoddi cjuuha departemeantta dearttuheapmái das ahte stáhtalaš evtseváldiid ja Samedikkii ráddáðallanprosedyrat leat okta dain deháleamos rámmavuoðadagain mat sihkkarastet sápmeláçcaide albmoitrevttalaš vuogiatvuoda searvat ássiide mat sidjiide gusket. Cjuuhuvvo dasa ahte evtseváldiin lea geatnegasvuohta ráddáðallat Samedikkiiin go arvvostaleat ásahit lagaid mat sáhttet váikkukuhit njuolggasámi berostumiide, muhto deartuhuvvo ahte vuorre dialoga

Troandimis, ja ávvudeamit sámi guovliin maidda ovttaskasolbmot, organisašuvvamat ja almmolaš ásahusat serve. Tráante lei demokráhtalaš árvvuid ja sámi kultuvrra, giela, ealahusaid ja historjja ávvudeapmi 100-jagiiperspektiivvas.

Lávdegoddi mearkkasa ahte Giela- ja odas-mahttindepartemeantta ja Samediggái leat çuovvoleon NAC 2016:18 Váibmogielia, mii evttoha doaimabijuid mat gusket lahkarievdadusaide ja dála ortnegiid rievdadusaide nannet sámegeleaid dili Norggas. Çuovvolanbargu lea mielddisbuktán guľaskudanseminárid ja meannudeami Samedikki dievasçeahkkii- rievdadusaid lea meannudeami Samedikkii dievasçeahkkii- rievdadusaid ja doaimabidjoevttohusaid NAC çuovvoleamis.

Lávdegotti Oľgebeľlodaga ja Ovdadusbeľlodaga mielelahurt cjuuhit dasa ahte rievdadusasa dahrttu lea ráhkadit njuolggadusaid sámegeleaid mat leat njuovzilat, ja mat váldet vuhtii dan ahte geleiddaid ja sámegeleaid hástalusat ja darbut sáhttet leat iesguðetlaganat iesguðet báikkiiin.

Lávdegoddi mearkkasa ahte NAC 2016:18 Váibmogielia çuovvolemiiin.

Lávdegoddi deartuha stuorra mearkkasumi mii sámegeleaid nannenbargvus lea suddjet ja ovdanahrtit sámi kultuvrra ja servodateallima, ja oaidna Váibmogielia çuovvoleonii hirtmat dehálaštan Samedikki ja norgga evtseváldiid ovttasbargvus ovdos guvliin.

Lávdegoddi cjuuha dasa ahte Prop. 1 S (2018–2019) lea evttohuvvon juolliudeapmi álggahit Saemien Sijte huksema. Lea bargojuvvon guhka álggahanjuolli-deami ovdii, juoga mii maiddái namuhuvvo 2017 jahkediedáhhusas.

Lávdegoddi cjuuha dasa ahte ovttajienalaš Stuorradiggái lea mearridan rievdadusaid kulturmuitolággas mii mielddisbuktá ahte sámi kulturmuituid automáht-

2016:s ja 2017:s lagiduvvojedje oktiibuot goibma čoahkkima Samedikkii juohkit dieduid stuorradigge-

1.2.6 Raddadallamat

Diedáhusas čujuhuvvo dasa ahte stáhtalaš eisevald-
 diedid ja Samedikki raddadallamiid prosedyrat leat okta
 dain deháleamos rámmavoggdagain mat sikkarastet
 sápmelacáide albmortievtálaš vuogartuvoda searvat
 ássiiide mat sidjiide gusket.

2017 čavcca lagidii Gielda- ja ođasmahhtindepart-
 meanta seminára raddadallanortnega birra departe-
 meantaid ja daid vuollasas organaid várás. 2018 gida ja-
 gidii Samedigi vástideaddji seminára Samedikki bargi-
 ide.

Samedikki 2017 jahkediedáhusas lea Samedigi ráh-
 kadan bajilgova čadahuvvon raddadallamiin.

Stáhtalaš eisevaldid ja Samedikki raddadallan-
 prosedyraid siehtadus dahkkui 2005 miessemánu. Val-
 dovasáhus lea ahte raddadallamat čadahuvvojit buore-
 but ahte buorebut.

Eisevaldiin lea gearnegasvuohra raddadallat Sá-
 medikkiiin go áigunus lea áshat ođda lagaid dahje
 haldaduhusas doaimabajiid mat njuolggas sáhttet
 váikkuhit sámiid berostumiide. Eisevaldidit deatuhit
 Samedikki árvostallama das mo ássit njuolggas sáhttet
 čuochat sámiide ja sámi berostumiide, nu ahte cuozzila
 raddadallan gearnegasvuohra.

Diedáhusas čujuhuvvo dasa ahte buorte gulahallan
 Samedikkiiin lea mávssolas maiddei dakkar ássiiin main
 ii leat raddadallan gearnegasvuohra. Mánega departe-
 meantta leat ášahan bissovas čoahkkimiid Samedikki-
 in.
 Sámi vuogartuvodalašvædegoddi lea NAC 2007:13
 Ođda sámeriekti evttonhan sierra laga ássemeannu-
 deami ja raddadallamiid birra. Radddehus lea raddadal-
 lan Samedikkiiin ja Norgga Boazosápmelacáide Riikka-
 servviin Sámi vuogartuvodalašvædegotti árvalusas čuovvo-
 leami birra. (Radddehus lea ovdidan proposišuvma
 Stuorradiggi dan diedáhusa manja.)

2. Lavdegotti mearkkasamit

Lavdegoddi, Bargiidbellodaga miel-
 lahut, Masud Charahkhani, Kjell-Idar
 Juvik, Stein Erik Lauvas ja Siri Gåsemyr
 Staalesen, Olgésbellodaga, Nornun Tveiten
 Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic
 Thommessen ja Ove Treillevik, Ovdáduš-
 bellodaga, Jon Engen-Heigheim ja Kari
 Klønaas Kjos, Guovddášbellodaga, Heidi
 Greni ja Willfred Nordlund, Sosialistalaš
 Gurutbellodaga, Jodiheddji Karin
 Andersen, ja Kristtalaš Albortbellodaga,
 Torhild Bransdal, čujuha dasa ahte Norgga stáhta

lea vuodduvuvon guovtti álbmoga territoria ala,
 sápmelacáide ja dážaid, ja ahte goappásiid álbmogiin
 lea seamma riekti ja seamma vuogartuvodat
 ovdanahhtit iežasat kultuvtra ja giela. Sámeálbmot lea
 álgoálbmot mas lea albmortievtálaš vuogartuvohra
 erenoamáš kultursuodajaleapmái. Dat lea nannejuvvon
 Vuoddolága § 108:s mii cealka: «Stáhta eisevaldidit
 galget lahct dili nu, ahte sámi álbmot sáhtta sihka-
 rastit ja ovdanahhtit iežas giela, kultuvtra ja servodateal-
 lima.»

Lavdegotti árvalusas vuoddu lea Samedikki
 2017 jahkediedáhus ja Died. St. 18 (2017–2018) Sáme-
 dikki 2017 doaimma birra.

Lavdegoddi čujuha dasa ahte Samedigi ja giel-
 da- ja haldaduhuslavædegoddi lagidedje čoahkkima
 goiggoamánu 25.b. 2018 Samedikki 2017 doaimma
 diedáhusa meannudeami oktavodas.

Lavdegoddi čujuha dasa ahte Samedikkis ja de-
 partemeanttas lea leamaš proseassa čohket Samedikki
 bušeahhtapoastraid stáhtabušeahhtas ovttas dahje unnit
 poasttaide go mat leat leamaš. Departemeanta čujuha
 diedáhusas Samedikki 2017 doaimma birra radddehusa
 ja Samedikki soahpamušii ahte 2019 rájes ášahuvo
 ođda bušeahhtamalle Samedikki várás, mas jahkasas
 juolludeami ulbmila mielde galggasjedje čohkkejuvot
 ovttas bušeahhtaposti stáhtabušeahhtas. Dasto galga
 radddehus juohke gida ovdidit Stuorradiggi boht-
 teáigái ráhkkaneaddji diedáhusa sámi diliid birra.
 Diedáhus galga máimmasit ovdanmearkkaid sámi gie-
 las, kultuvtras ja servodateallimiin ja báivlusfálaldagas
 sámi ásside. Diedáhus galga čilget radddehusa ulbmiliid
 sámpolittihkas ja deháleamos hástalusaid ovdos guv-
 lui.

Lavdegoddi mearkkasii ahte Samedikki áirasat
 goiggoamánu 25.b. 2018 čoahkkimis ledje duhtavačcat
 bušeahhtasirdimiid ođda organiseremiin, ja ahte deat-
 tuhede sávaldaga maiddei nevdadit guokte poastta
 mat eai vel juolliduvvo ollislačcat seamma poasttas.
 Dat gusto Dalikkádat- ja birasdepartemeanta ja Oigo-
 riikkadepartemeanta poasttaide. Raporterennoaddi
 lea okta dehálaš siiva manne háliidit alkkidatit ortne-
 ga vel eambbo.

Lavdegoddi čujuha dasa ahte Tráante 2017-áv-
 vudoalut leat leamaš Samedikki, Davvi- ja Luilli-Trøn-
 delága fylkkagielddaid ja Tróanddima gieldda ovttas-
 bargoprošeahta. Prošeahtta leat Gielda- ja ođasmahhtin-
 departemeanta, Kulturdpartemeanta, namuhuvvon
 ovtasbargoguoimmit ja Nordlándda fylkkagieldda ruh-
 tadan. Avvudoalut ledje guovtti oasis, mas valdodolaut
 ledje sámi albmortievtávi guovvamánu 6.b. oktavodas

falaldaga samesgilli go leat unniimusat logi maná gield-
das gearat dan háhiiidit, maiddá gielddain mat leat olggo-
bealde samesgelela haldasangnuvlu, gč. Endring av
Prop. 1 S (2013–2014). Máhtodepartemeanta áigu
čuvovlit NAČ 2016:18 Váibmogielia čuvovleami ok-
tavodas.

Diedáhusas boahá ovdan ahte rádddehus, ovtas-
rádiid Samediktiin, áigu arvosmahhtit álggahit
iesgudet doaimabijuid nannet samesgelelaid ovdidan-
barggu. Ovtasbargojuvvo gelbolasvuoda- ja rekrutte-
rendoaimabijuid hárrái, dasa gullá odasmahhtojuvvon
gelbolasvuodastareggi ja áigodahki! 2018–2022 mi
ovddiduvvui 2017 čavčča. Stuorradiiggi lea muduid
dáhhton rádddehusa evttohit rievdadusatid manáidgar-
delagas mat sihkkarastet ahte almmolaš ja priváhta
manáidgarddiid bargit haldasit samesgelela, ja ahte sami
manáidgarddiid bargit haldasit samesgelela. Dan čuo-
vola departemeanta iežas lahkabargus go čuvovla
NAČ 2016:18 Váibmogielia.

Manáidgarddi sisdoalu ja barguid odda
rámmaplána mearriduvvui cuonomanu 24. beaivi
2017 ja galga doaimagahhtit manáidgardejagis 2017–
2018. Máhtodepartemeantas lea leamaš konstruktíva
ovtasbargu Samediktiin rámmaplána bargguin.
Ráddadallan čadahuvvui, ja sii sohpe odda rámmaplána
2017 cuonomanus.

Sami gielialávdegoddi dovddaha raporttasit NAČ
2016: 18 Váibmogielia fuolasuvvama go lea nu heajos
rekrutteren sami álit ohppui, erenoamážit sami oahpa-
headdijohppui. Rekrutterenbargu gáibida máhngaid
aktevtraid viiddis ovtasbarggu. Čuñhuvvo dieđáhusas
dasa ahte leat lagiduvvon iesgudetlagan bargobájit
2017:s.

Rádddehus álggahii 2017 reviderenjuvvon natiionala-
busaehatas guokte hoahppodoaimabijui oahppolooana
sihkuma ja gokčama hárrái vai dohkkehuvvon oahpa-
heddiid lohku lassámiččii. Ortnegat sáhttet maiddá
movttiidahhtit eanet samesgelelat studeantraid válljet
sami oahpahheaddijioahpu.

Rádddehus lea 2018:s nannen lullisamesgelel ja
julevsamesgelel ja kvenagelel oahpahheaddijuvoruhkami
oktiibuot 2,5 miil, kruvnnain. Samedidgi haldadasa
maiddá sierra stipeandortnega álit oahpu várás. Sti-
peandortnega ulbmil lea oazžut eanet manáidgarde-
ja vuoddoskuvlaoahpahheddiid geain lea gelbbo-
lasvuhta sami gielas ja kultuvras.

Sami allaskuvla oáččui 2017:s 200 000 kruvna re-
krutterendoaimabijuide. Nord universitehta ja UT –
Norgga ártkalaš universitehta ožžo vel lassim 3,25 miil.
Kruvna rekrutteren- ja geallubundandoaimabijuide
2017:s. Rudaat eai leat várttejuvvon sami oahpuide, muh-
to guktot asahasat fálllet samesgeleloahpuid mat sáhttet
leat oahpahheaddijioahpu oassin.

(2017) Endring i barnevernloven (barnevernserform).
Dan barggu oktavuodas leat čadahuvvon ráddadalla-
mat Samediktiin.

Manáid-, nuoraid- ja bearasdirektoráhta oáččui
2017:s bargun čielggadit lea go dárbu ásahit gelbbo-
lasvuodabivrrasa sami manáidsuodjalusa várás. Seam-
mas ožžo bargun guorahallat lea go dárbu doaima-
bijuide mat sihkkarastet sami manáid erenoamáš vuoi-
gatvuoda áimmahussat iežasat gielalaš ja kultuvrralaš
duogáza, ja lea go dárbu álggahit doaimabijuid háhkat
eanet samesgelelat biebmoruvttuid. Dat bargu čuvovo-
luvvo 2018:s.

Manáidsuodjaluslágálávdegoddi evttohi! odda
manáidsuodjaluslágá NAČ 2016:16 Ny barnevernslø-
v – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Evttohu-
sa oasit mearriduvvojedje go Stuorradiiggi giedahalai
Prop. 169 L (2016–2017). Láhkarietvaddadusat sáhttet veah-
kehit sealliluhit sami manáid gielá ja kultuvrra manáids-
nuodjalusas. Manáid- ja dassesárvodepartemeanta lea
ráddadallan Samediktiin dan barggu oktavuodas.

2017 njuhtčamánus almmuhii Nasjonalt kunn-
skapssenter om vold og traumatisk stress rapporta veah-
kaváldi bivrra lagas oktavuodain sami servodagain. Dat
raporta lei dan barggu boadus maid Samedidgi ja Justii-
sa- ja geargusvuodadepartemeanta álggahjedje.

Rádddehusa buoridanplánas veahkaváldi ja illas-
teami bivrra (2017–2021) doalaha rádddehus iežas ái-
gumusa nannet máhtu veahkaváldi ja illasteami bivrra
sami guovluin, earret eara dutkama bokte.

Doaimaplána veahkaváldi vuosta lagas okta-
vuodain (2014–2017) heitti! gustomis 2017:s. Justisa- ja
geargusvuodadepartemeanta lea dá! arvoštállamin
mo dan plána galgessii čuvovlit. Viiddasat bargu vuost-
tidit veahkaváldi lagas oktavuodain galga fátmastit
doaimabijuid mat leat sami álbmoga várás.

Samedidgi oáččui 2017:s juollidussan 64 miil, kruv-
na Máhtodepartemeanta busaehatas. Samedikki
váikkuhanagskaomiid lassim máhtosnorggis mat ledje
43,3 miil, kruvna, geavahuvvo juollidus gokčat Sáme-
dikki bajásšaddan- ja oahpahuossodaga haldadahusas
goluid. 2017:s juuggi Samedidgi earret eara 15,8 miil, kruv-
na manáidgardepartearjan, 21 miil, kruvna oahpponeav-
vuide ja 3 miil, ruvnu rekrutteremi! sami álit ohppui ja
dutkanmi!

Vuoddoskuvla ja joatkkaskuvla fagaodasteami
oassin mearriduvvui 2017:s odda oppalaš oasit oahppo-
plánaide (Valdoassit – nuoddooohpahusa arvut ja
prinsihpar). Samedikki ja Máhtodepartemeanta buori
ja konstruktíva ovtasbargguin lea lihkoštuvvan soah-
pat gearnegahhtit arvodokumeanta hárrái miil lea okta-
sas norgga ja sami oahpahussii.

NAČ 2016: 18 Váibmogielia evttohuvvojit viiddis ri-
evdadusat manáidgardelelagas.

Stuorradiiggi lea gohččon rádddehusa arvoštállat
galgessii go leat gearnegasvuohhta fállat manáidgarde-

jeavddalastuvoda oktillis regulierenmearradusatid okta-

vuodas.

Faláhus- ja guolástusdepartemeanta ráddadalla áinmas ge Samediktiin mearradoalu birra jus ássi, mas lea sáhka, guoska ráddadallansiehtadussii.

Samedigi lea evtrohan ceallit iežas ert ráddadallansiehtadusas Norrga čázadat- ja energiijadirektorah-tain. Ojio- ja energiijadepartemeanta čujuha dasa ahte ráddadallan gearmeagavvuhta gusto beroškeahhtá das lezzet go orgánain bilaterála siehtadusat.

Ráddehus áigu sihkkarastit stuorra boraspirešlájat- de ceavzilis máddodagaid boraspiresoahpamuša olli, ja seamas gearhččalit gearhpedit riidodási. Nu lea áigumuš oázut nu viiddis doarjaga go vejolaš iežas bora- spireháliddasapmái.

1.2.5 Balvalusat ásside

Samedigi oáčui 2017:s 5,5 miil, krúnna Dearv- vasvuoda- ja fuolahusdepartemeanta bušeahhtas. Juol- ludus gokča Samedikki hálldahhuslaš goluid dearv- vasvuoda ja sosiála ossodagas, ja juollundemiid iešgudet prošeavttaid dearvvasvuoda- ja fuolahusbalvalusain.

Stuorradiggediedáhusa 11 (Died. St. 11 (2015- 2016)) Nasjonal helse og sykehusplan vuodul galgá Dav- vi Dearvvasvuoda regionála dearvvasvuodafittnodat fuolahit spesialistadearvvasvuodabalvalusaid strategi- jialas viidasat ovdaneami sami álbmogi daid rájaid ja prinsihpaid siskobealde mat bohtet ovdan plámas. Davvi Dearvvasvuoha regionála dearvvasvuodafitno- dat lea bovden Samedikki álggahit strategiijaplána barggu. Dasto lea dahkkon ovttasbargosiehtadus miil galgá ovdidit spesialistadearvvasvuodabalvalusa miil sihkkarastá sami álbmogi vuogiatvuoda oázut ovt- taarvosas dearvvasvuodabalvalusaid.

Samediktiin leat 2017:s ráddadallan regionála dearvvasvuodafittnodagaid 2018 bargodokumeanta hárrái.

Samedigi lea máhga oktavuodas sávan ahte háli- ida sierra demansaplána sami álbmoga várás. Rádde- husa Demansaplána 2020 lea buot ollmiid várás gearin lea demansa ja sin oapmahatčaid várás beroš- keahhtá sin ortunbáikkis, agis, kultuvrralaš dahje giel- alas duogázis jna. Okta Demansaplána 2020 váldoprin- siphain lea almmatge ahte balvalusain galgá olmmoš leat guovddázis.

Sami álbmoga buhcciidruovttuid ja ruoktoabálu- said ovdiddanguovddás, Dearvvasvuodadirektoráhta ja gielddalas demansakoordináhtor ovttasbarget heive- hit demansa kártenreaiddu sami álbmogi. Demansa- plána 2020 oanehis veršuvdna lea forgaluvvon davisa- megiilli. Diehtojuohtkinfiilbma demansa birra lea rá- hkaduvvomin davvisamegiilli.

Mánaid- ja dassesarvodepartemeanta bijai njukčamánu 31. beaivi 2017 ovdan Prop. 73 L (2016-

mutosorrgi valdi Samedigái, seamma láhkai go

odda regionnaide ge.

Riikkaantikvára čadahii áigodagas 2012-2017 prošeavtta identifiseret ja registreret buot automáh- talaččat ráfáiduhittovvon sami vistiid. Samedigi lea leamaš prošeaktajodihneaddi. Samedigi lea ozzon lassi ruđaid Riikkaantikváraš čaahkkáigeassit ja gárvvistit visteregistremá prošeavtta bohstiid 2018:s.

Dálkkadat- ja birasdepartemeanta ja Samedigi led- je ovttaoavillis das ahte rievdi 100-jagirádja auttomáh- talaččat ráfáidathtit sami kulturmuittuid sáhtta sáddat hástalusán jagas boahhtéigiis. Departemeanta lea evtrohan láhkarevdadusa kulturmuittolágas vai ahte mearriduvvosi bissovas ráfáiduhittináigi.

1.2.4 Ealahusovdanhittin, biras ja areala

Diedáhusas čujuhuvvo dasa ahte Samedigi iežas váikkuhanngaskaomiid bokte váikkuha lassaneapmái ja ovdaneapmái, earret eara vuoddoalahusain, kultu- r- ealahusain ja sami mátkeealahusain. 2017:s juigi Same- digi buohkanassii 32,8 miil, krúnna iešgudet eala- husuilmihidda.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ovdidii 2017 gida stuorradiggediedáhusa 32 (Died. St. 32 (2016 - - 2017)) Boazodoallo - guhkes árbeviertu - ere- noamaš vejolašvuodas.

Jeļoya-juļigastusas daddojuvvo ahte ráddehus áigu bargat oázut áigi norrga-ruota boazoguohtunkon- vensuuna. Siehtadallojuvvon evttohusa leat riikkat 2009 rájes digastallan. Geasset 2017 dieđihii Ruotta ahte sii eai sáhte ratifiseret konvensuvdneavttohusa dála há- mis, ja ahte riikkat galgaseđe ain joatkit siehtadalla- miid. Norga lea biehttalan siehtadallat fas. Riikkain lea almmatge ain oktavuoha.

Nussir ASA ozai Mineralahálddasandirektoráhtas doaimmakonsešuvna miešsemánu 6. beaivi 2016 veai- kegávdnosa ruvkemii Fálesnuori suohkanis Fimmárk- kus. Dakkar ruvke váikkuhivččii guovllu boazodolli. Manjágo Samedigi vuostiidii doaimmakonsešuvna ohcama dohkkehneami, de sáddejuvui ássi Faláhus- ja guolástusdepartementii gieđahallami. Čadahuvvui gea- hčadeapmi guovllus ja konsultášuvdna guvttin guoske- vas orohagaim miešsemánu 2018. Dasto lea Fimmárk- kuopmodat eanaeaiiggádin sádden ássi Gonagassii Giel- da- ja ođasmahttindepartemeanta bokte.

Samedigi ja Faláhus- ja guolástusdepartemeanta 2013:s ráddadallannjuoggadusatid guolástusas- siid várás ja sohpe digastallat bissovas ráddadallamiid

mahtindepartmenteantta äigu digastallat Sámi Giellogáldu viidasat ruhtadeami samedikkiiguin ja Ruota ja Suoma ovdasvástideaddji departemeanttaiguin.

NAC 2016:18 Váibmogielia lei viiddes guaskuddamis gitta 2017 njuokkamánu rádjai. Departemeantta ja Sámedigi leat dal árvostallagohatán lávdegotti evttohusaid. Sámedikkiin äigot ráddadallat ássis.

NAC 2014:8 Tolkning i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd i offentlig sektor. Sámedigi lea bargagoahatán lágain dulkkoma birra almmolaš suorggis.

Albmortregistariárga vuodul sáhttet diedut sámegiela birra registerejuvvot Albmortregistari. Mearrádus lea čuovvoluvvon albmortregistarihákašahusas.

1.2.3 Sámi kultuura ja kulturmuittu

Dat oassi kulturdpartemeantta juolludusas mii juolluduvvo nuolggá Sámediggi, galga váikkuhit Sámedikki bargui juksat iežas válduolbmiiid dáidda- ja kultursuorggis. 2017:s lei juolludeapmi 81,9 mii, krunna.

Járgis 2017 juolludii Sámedigi 125,8 mii, krunna iešgudet kulturuolbmiiid.

Jelöya-juigastusas daddojuvvo ahte ráddehus äigu gárvvistit Saemien Sijte – máttasámi musea ja kulturguovddáza Snoasas. Statsbygg lea 2017:s Kulturdpartemeantta gohččuma vuodul ráhkadan odda geahpiduvon ovdaproseavtta Saemien Sijte odda vistá.

Járgis 2017 válbmii Statsbygg vejolašvuodagorahatama mii árvostalal iešgudet moissaevtolaš čovdosiid háhkát buriid lanjaid Sámi Našunálateaheriti Beavvázii Guovdagaidnu, Sámedikki gohččuma vuodul. 2017:s gohččo Máhttodepartemeantta ja Kulturdpartemeantta Statsbyggá ráhkadit konseapttavállennotáhta mii fámmasta sihke Beavváza ja Sámi joatkaskuvlla ja boazodalloškuvlla.

2017:s äiggehede Kulturdpartemeantta ja Sámedigi ságasallamiid ráddehusa odda kulturdiedáhusa barggu oktavodas.

Tráante 2017 ávvuduvui stuorra ávvuvahkuin Troanddimis guovvamánu 6. beavvi äigge ja miehtá Sámi olles jagi. Tráante 2017 lei Sámedikki, Davvi- ja Luuli-Trøndelága fylkkagielddaid ja Troanddimá gielda ovtasbargoprošeahta. Dat aktevrat leat ruhtadan prošeavttaid, ja prošeavttat ozzo maidái 1 mii, kruvd-nasaš lassajuolludusa Gielda- ja ođasmahittindepartemeanttas 2016:s.

Sámedikkis lea haldadasánonvdasvástáduš sámi kulturmuittuin. 2017:s juolluduvui 3,5 mii, krunna sámi kulturmuitto barguide Dálkkádat- ja birasdepartemeantta bušehta bokte. Regjovndanoadastusa ja kulturmuitolága odda láhkašahusa oktavodas äigu Dálkkádat- ja birasdepartemeantta árvostallat sirdit kultur-

ra. Seammas deartuha ráddehus deházzan čuovvohit dála sámepolittihkalaš proseassaid.

1.2.1 Sámedikki birra

Cujuhuvvo diedáhusas ahte Sámedigi lea dadista-ga ožzon eanet dadjamaš dain ássiin mat gusket sámi-ide.

Stáhtas lea geatnegasvuhta ráddadallat Sámedikkiin dáina ulbmilin ahte juksat ovttamielalašvuoda dakkar ássiin main eisevalddit háliidit čadahit doaimabijuid ja lahkamearrádušaid mat nuolggá sáhttet váikkuhit sámi berostumiide. Buot departemeanttain lea ovdasvástáduš čuovvohit stáhta sámepolittihka iežas set surggiin. Gielda- ja ođasmahittindepartemeanttas lea ovdasvástáduš oktiiveiveheapmái.

Járgis 2017 haldasii Sámedigi oktiibuot 465,7 mii, krunna. Sámedikki váikkuhan-gaskaopmerehket doallu čájeha ahte Sámedigi juigi buohkanassii 300,1 mii, krunna doarjjan iešgudetlágan ulbmiiid.

Sámedikki 2017 doaimagolur ledje 159,9 mii, krunna (36,3 mii, krunna polittihkalaš doimii, 123,6 mii, krunna haldáhusaš goluide. Sámedikki haldáhusas ledje 142 jahkebarggu juovlamánu 31. beavvi 2017.

Sámedikki 2017 jahkerehketdoallu čájeha 5,6 mii, krunna positiivvalas balánsa.

Járgis 2017 oacčui Sámedigi juolludemiiid Manáid- ja dassaervodepartemeantta, Dearvasvuoda- ja fuola-husdepartemeantta, Dálkkádat- ja birasdepartemeantta, Gielda- ja ođasmahittindepartemeantta, Kulturdpartemeantta, ja Máhttodepartemeantta bušehtaid bokte.

Sámedigi haldasii maid rudaid Romssa, Davvi-Trøndelága, Mátta-Trøndelága ja Nordlándda fylkkagieldain ja Troanddimá gieldas Tráante 2017-bargui – sámiid vuostas riikačoahkkima 100-jagiávvudeapmi – ja Sámi Giellogáldu – Davvirittikkaid fága- ja resur-saguovddázi.

1.2.2 Sámi gielat

Diedáhusas čujuhuvvo dasa ahte Sámedigi juigi 2017:s buohkanassii 82,5 mii, krunna iešgudetlágan gielldoaimmaid. Earret eará leat rudaht juogaduvvon gielddaid ja fylkkagielddaid mat guillet sámegielahaldasánguvlu, sámi gielloguovddáziid ja Sámi Giellogáldu – Davvirittikkaid sámi fága- ja resur-saguovddáziid. Rudaht leat maid geavahuvvon Sámedikki doarjjoartnegi mii lea gielaproseavttaid várás ja ohcanvudot stipe-andoartnegi mii lea sin várás geain lea sámegielia fágan joatkaskuvllas.

Ráddehus lea sihkkarastán guovddáza Norrga beale ruhtadeami lasiherttinis Sámedikki bušehta 2 mii, krunnain stáhtabušehtas 2015 rájes. Gielda- ja ođas-

STORTINGET

Árv. 85 S

(2018–2019)

Gielda- ja halddahuslávdegotti
árvalus Stuorradiggái

Died. St. 18 (2017–2018)

Gielda- ja halddahuslávdegotti árvalus Sámedikki
2017 doaimma birra

Stuorradiggái

1. Coahkkaiigeassu

1.1 Álgahus

Sámedikki 2017 jáhkedeidáhusa dohkkehii Sáme-
dikki dievascoahkkin njukcámanu 8.b. 2018. Dieđáh-
as Stuorradiggái kommentere ráddehus válljejuvvo
ássiid jáhkedeidáhusas.

1.2 Ráddehusa bargu sámpolittihkalis ássiiguin

Dieđáhusas čujuhuvvo dasa ahte Sámedigi lea
ráddehusa deháleamos eaktuudeaddji ja gulahallanguo-
tmi sámpolittihkas. Ovdđit stuorradiggái godagas
ovdánđe ráddehus ja Sámedigi buori muđdui máng-
ga dehálaš sámpolittihkalis ássi.

Jelöya-juiggástusas daddjuvvo ahte ráddehus áigu
čuovvot raporta NAČ 2016:18 Váibmogielia ovttas-
ráđiid Sámedikkiin.

Skuvllain ja manáidgárdiin lea erenoamáš stuorra
dárbu eambbostidda geat sáhttet oahpahit sámgiehta ja
sámgieilli. Ráddehus lea 2017:s álggahan doaimma-
bjiuid čoavdit dan hástalus.

Jagi 2017 reviderejuvvo nationalálabušeahkas lasi-
huvuvi juolludus sámi manáidgárdeláldahkii 5 milj.
krumnain. Doarjalasihiepmi jotkojuvuvi 2018:s.
Ráddehus lea dan lassin juolludan ruđaid doaimma-
bjiuide máiguin gáiget rekrutteret eanet sámgiejelat oah-
paheddjiid.

Jelöya-juiggástusas daddjuvvo ahte ráddehus áigu
joaktit iežas čuovvolanbarggu Sámi vuoigatvuodala-
vuohtii. Ovdđit raportain NAČ 2007:13 Ovdđa sámeriekti, ja
áigu vuoruhit ráddadallamiid lággadeami áigodaga
álggus.

Ráddehus ja Sámedigi leat soahpan ahte 2019 rájes
ásahuvvo ovdđa bušeahrtamalle Sámedikki várás, mas ja-
hkasas juolludeamit ulbmila miejde galggesedje čohk-
kejuvvo ovttas bušeahrtapostii stáhtabušeahkas. 2019
rájes áigu ráddehus ovdđitit Stuorradiggái juohke gida
boahrtáiigái ráhkkaneadđji dieđáhusa sámi diliid birra.
Dieđáhus galgá čigget diliid oamneháccat. Dat galgá
máimmasit ovdánamiehkaid sámi gielas, kultuvttas ja
servodateallimis ja bálvastáldaladagas sámi ássiide.
Dasto galgá dieđáhus čigget ráddehusa ulbmiliid sáme-
polittihkas ja maid dat arna deháleamos hástalusas ovd-
dos guvli. Sámedikki árvostallamat gáiget boahit čiel-
gasit ovdán.

Norga, Ruotta ja Suopma loahpahedje davvirihka-
las sámekonvenšuvnna siehtadallamiid 2016:s. Soh-
p-
juvvo konvenšuvdnateavvta mearridedje siehta-
dallansáttagottiid jotihedđjit 2017 ovdđajagi mánu.
Konvenšuvdna láhčá oktasaš rievttilas rámmavuogáda-
ga Norggi, Ruotti ja Supmii mi lea heivehuvvo sámi-
davvirihkka. Sámi parlamentáras ráđdi
giedahalai 2017 juovlamánu konvenšuvdnateavvta
čuovvoleami, ja mearridedje dan oktavuodas iežas
hálliid čadahit muhtun nuppastuhtimiid teavvta.
Norga ii leat vuossmearddan galgá go ovdđasit siehtadal-
lat konvenšuvdnateavvta árvalus.

Stuorradiggái mearridii geassemanu 20. beaivi 2017
ásahit konvenšuvnna mi galgá geahčadit daruiduhtin-
polittihka maid sámit ja kvenat gillájedje. Ráddehus lea
ovttaoavvillis ahte dárbbasvuovjit eanet diedut ja rabas-
vuohka daruiduhtinpolittihka ja dan váikkuhusaid bir-